

Socialmedicinsk tidskrift

Sjuttiotredje årgången häfte nr 5 1996

Redaktion:

Claes-Göran Westrin, redaktör och ansvarig utgivare
Ann Appelgren, redaktionssekreterare

Stiftelsen Socialmedicinsk tidskrifts styrelse:

Peter Allebeck, professor i socialmedicin, Göteborg
Per Bjurulf, professor i socialmedicin, Linköping
Lars-Olov Bygren, professor i socialmedicin, Umeå
Jan Ekholm, professor i medicinsk rehabilitering, Stockholm
Gunnar Grimby, professor i medicinsk rehabilitering, Göteborg
Sven-Olof Isacsson, professor i socialmedicin, Malmö
Leif Svanström, professor i socialmedicin, Stockholm

Nya strategier i folkhälsoarbetet

Vi har valt "Nya strategier i folkhälsoarbetet" som rubrik för detta temanummer. I temat har vi infogat två typer av bidrag. Dels några artiklar som ger empiriska data om hälsoutvecklingen och fördelningen av ohälsa inom olika grupper, vilka manar till nytänkande och nya initiativ. Dels artiklar som ger tankar och idéer om hur folkhälsoarbetet kan utvecklas för att möta nya tiders krav.

Planerna på detta temanummer väcktes i samband med den Nordiska folkhälsoveckan i Göteborg, juni 1995. Det var tänkt att ett temanummer skulle baseras helt på bidrag från de möten och aktiviteter som försiggick under veckan, och vissa deltagare fick också ett halvt löfte om att numret skulle skickas ut till alla deltagare. Nu kunde det planerade temanumret av oförutsedda skäl inte sammanställas som planerat. Däremot var Nordisk medicin på hugget, och gjorde snabbt ett nummer med bidrag från Nordiska folkhälsoveckan (nr 10/95) som sändes ut i form av särtryck till deltagarna. Tanken att skicka ut SMT till alla deltagare föll därför av dessa skäl.

Några av bidragen är direkta bearbetningar av presentationer vid Nordiska folkhälsoveckan (Ilona Kickbusch, Bertil S Hanson och Niels K Rasmussen) andra är uppdaterade och omarbetade artiklar från bidrag under Folkhälsoveckan (Måns Rosén, Per Fugelli). Andra artiklar har inkommit till redak-

tionen på annat sätt, och bedömts lämpliga för temanumret.

De förhållanden som motiverar nya initiativ och nya strategier är förstas den ökande sociala ojämlikheten i ohälsa. Den kan mätas och följas på olika sätt, och Måns Roséns bidrag visar att Epidemiologiskt centrum nu har goda rutiner och modeller för att följa utvecklingen. Detta är en synnerligen viktig uppgift, inte minst mot bakgrund av de strukturförändringar och nedskärningar som fortsätter att gå som en lie genom landsting och kommuner. Skillnaderna i hälsa på ömse sidor om Öresund är ett annat mycket intressant exempel på diskrepanser som kräver analys och manar till förändringsarbete.

Finn Diderichsen påminner i sitt bidrag om de makroekonomiska, sociala och ideologiska förändringar som det västerländska samhället har genomgått under de senaste åren, och som väsentligt påverkar förutsättningarna för folkhälsoarbetet. Många politiker och samhålsdebattörer menar seriöst att vi måste vänja oss vid en fortsatt arbetslöshet uppemot tio procent. Hur ska folkhälsoarbetet inriktas i det perspektivet?

Ilona Kickbusch utgår också från det förändrade samhållsklimatet, där det mesta definieras i termer av marknader för olika industriprodukter. Kanske kan lärdom hämtas här, och kanske kan vi genom olika "partnerships" själva agera inom sjukvårdsindustrin, informationsindustrin och livsstilsindustrin. Också Charli Eriksson ger exempel på nya former för samverkan, nya metoder och intressanta tankemodeller för folkhälsoarbetet.

Men även om det är angeläget att förutsättningslöst blicka framåt och söka nya vägar finns viktig lärdom att hämta också från lärofåderne. Detta nummers temaartiklar avslutas med att Per Fugelli återvänder till klassikern Virchow, vars föredömliga förmåga att kombinera biomedicinsk kunskap med epidemiologi och socialmedicin vi gärna citerar. Virchow tog också steget vidare till politisk handling, vilket Fugelli menar att vi inte får vara rädda att göra inom samhålsmedicin och folkhälsoarbete. Han har också stöd av den ledare i Lancet, som han citerar, vilken uppmanar directors of public health att inte tåga utan "speak out on sensitive issues", även om det kan vara obekvämt.

Peter Allebeck

Gåstredaktör för detta nummer är Peter Allebeck, professor i socialmedicin vid Göteborgs universitet.